

فصل ۵

معدن

مقدمه

آمار و اطلاعات ارائه شده در این فصل از نتایج آمارگیری از معادن در حال بهره‌برداری کشور استخراج شده است که شامل مشخصات عمومی معادن در حال بهره‌برداری و تعداد معادن بر حسب نوع آن‌ها، مقدار و ارزش تولید مواد معدنی، ارزش افزوده و ارزش پرداختی‌ها و دریافتی‌های معادن و همچنین سرمایه‌گذاری معادن در حال بهره‌برداری می‌باشد.

همچنین آمارهای گزارش شده از سوی اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی که در زمینه مشخصات عمومی شرکت‌های تعاونی معدنی که به روش ثبتی تهیه می‌شود در این بخش ارائه گردیده است.

تعاریف و مفاهیم

معدن: مجموعه کانسار (ذخیره معدنی که بهره‌برداری از آن اقتصادی می‌باشد) و ماشین‌آلات و تسهیلاتی است که به منظور اکتشاف، تجهیز و بهره‌برداری و کانه‌آرایی از کانسار ایجاد شده است. کانه‌آرایی نیز به کلیه عملیات فیزیکی و شیمیایی که به منظور جدا کردن قسمتی از مواد باطله از کانه و یا تفکیک کانه‌ها از یکدیگر صورت می‌گیرد اطلاق می‌شود.

معدن در حال بهره‌برداری: معدنی است که دارای مجوز بهره‌برداری از سازمان صنعت، معدن و تجارت استان (برای معادن غیر از شن و ماسه)، دفتر فنی استانداری (برای معادن شن و ماسه) می‌باشد و در سال آمارگیری، حداقل مدت ۳۰ روز به صورت پیوسته یا ناپیوسته مجموعه‌ای از عملیات استخراج (در پاره‌ای از موارد همراه با کانه‌آرایی) برای به دست آوردن کانه قابل فروش در آن انجام می‌شود.

مدیریت خصوصی: مدیریتی است که توسط افراد یا موسسات خصوصی اعمال می‌شود.

مدیریت عمومی: مدیریتی است که توسط وزارتخانه‌ها، سازمان‌های دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی، بانک‌ها و شهرداری‌ها اعمال می‌شود.

شاغلان: تمامی افرادی هستند که در داخل یا خارج معدن به صورت تمام وقت یا پاره‌وقت برای معدن کار می‌کنند. شاغلان از نظر وظیفه‌ای که به عهده دارند به شاغلان خط تولید (ماهر و ساده) و سایر شاغلان تفکیک می‌شوند.

شاغلان ماهر خط تولید: کارکنانی هستند که به اعتبار دانش فنی و تجربه‌ای که کسب کرده‌اند، توانایی انجام یک قسمت از کار فنی خط تولید را داشته باشند، مانند مهندسان، تکنسین‌های فنی، استادکاران، سرکارگران، کارگران ماهر، تعمیرکاران و رانندگان.

شاغلان ساده خط تولید: کارکنانی هستند که شغل مورد تصدی آنان در خط تولید نیاز به تعلیم و کسب تجربه ندارد، مانند کارگران ساده، باربران و بارگیران.

سایر شاغلان: کارکنانی هستند که در معدن یا دفتر مرکزی به کارهای اداری، مالی و خدماتی اشتغال دارند و عموماً کارمند نامیده می‌شوند.

جبران خدمات مزد و حقوق بگیران: عبارت از مزد و حقوق و سایر پرداختی‌ها (پول، کالا و...) به مزد و حقوق بگیران است.

سرمایه‌گذاری (ارزش تغییرات اموال سرمایه‌ای): تغییرات ایجاد شده در ارزش اموال سرمایه‌ای (مجموع ارزش خرید یا تحصیل و هزینه تعمیرات اساسی اموال سرمایه‌ای منهای ارزش فروش یا انتقال اموال سرمایه‌ای) طی دوره زمانی معین را سرمایه‌گذاری گویند.

ارزش افزوده: عبارت از ارزش دریافتی‌ها (ستاندها) منهای ارزش پرداختی‌ها (داده‌ها) است.

۶۰/۷ میلیارد ریال سرمایه‌گذاری بیش از ۹۷ درصد مربوط به ماشین‌آلات، ابزار و وسایل کار بادوام تجهیزات اداری و کمتر از ۳ درصد مربوط به اموال سرمایه‌ای دیگر بوده است.

ارزش دریافتی‌ها (ستانده‌ها): عبارت است از ارزش تولیدات مواد معدنی، ضایعات قابل فروش مواد معدنی، ساخت و تعمیر اساسی اموال سرمایه‌ای توسط شاغلان معدن و سایر دریافتی‌های معدن است که شامل دریافتی بابت کارهای کنتراتی، تعمیرات جزئی ساختمان و لوازم و تجهیزات اداری، تعمیرات جزئی ماشین‌آلات آزمایشگاه و... می‌باشد.

ارزش پرداختی‌ها (داده‌ها): عبارت از ارزش مواد، ابزار و وسایل کار کم دوام، سوخت مصرف شده، آب و برق خریداری شده و سایر پرداختی‌ها است که شامل پرداختی بابت کارهای کنتراتی، تعمیرات جزئی ساختمان و لوازم و تجهیزات اداری، تعمیرات جزئی ماشین‌آلات، آزمایشگاه و ... می‌باشد.

شرکت تعاونی معدنی: نوعی شرکت تعاونی است که در زمینه استخراج، بهره‌برداری و فروش مواد استخراج شده از معادن فعالیت دارد.

گزیده اطلاعات

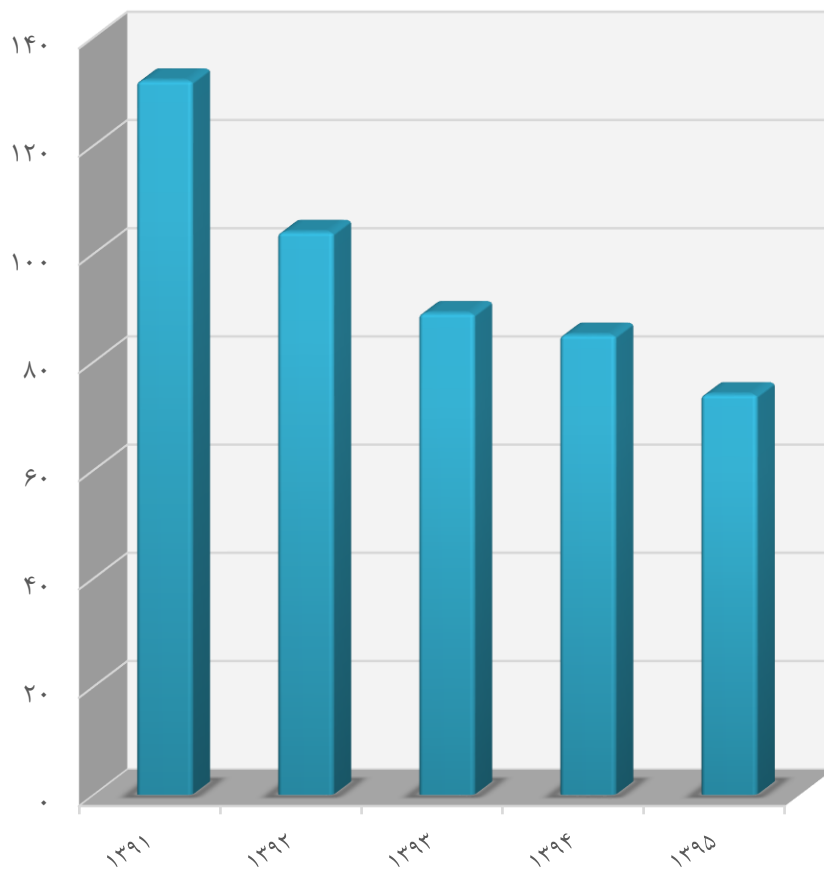
براساس نتایج آمارگیری از معادن فعال در سال ۱۳۹۵، ۷۴ معدن در حال بهره‌برداری در استان وجود داشته است. نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که در مجموع ۱۲۱۴ نفر در این معادن به کار اشتغال داشته‌اند که تعداد شاغلان نسبت به سال ۱۳۹۴، ۶ درصد کاهش داشته است. در همین سال ارزش تولیدات مواد معدنی حدود ۷۷۶ میلیارد ریال بوده که در بین فعالیت‌های مختلف، معادن استخراج سنگ آهک با ۳۰۸ میلیارد ریال و سنگ‌های تزئینی با ۲۲۵ میلیارد ریال، بیش‌ترین ارزش تولید سالانه را داشته‌اند. ارزش افزوده حاصل از فعالیت معادن در حال بهره‌برداری استان در سال ۱۳۹۵ حدود ۴۵۳ میلیارد ریال بوده‌است که معادن استخراج سنگ آهک و سنگ‌های تزئینی به ترتیب با ۱۷۰/۸ و ۱۳۲/۴ میلیارد ریال دارای بالاترین میزان ارزش افزوده بوده‌اند که در مجموع این معادن ۶۶/۹ درصد از کل ارزش افزوده این بخش را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین در سال ۱۳۹۵ از مجموع

۵-۱- مشخصات عمومی معادن در حال بهره‌برداری برحسب فعالیت

جبران خدمات مزد و حقوق بگیران (هزار ریال)	تعداد شاغلان	تعداد معادن			سال و فعالیت
		مدیریت خصوصی	مدیریت دولتی	جمع	
...۱۳۸۰
۶۵۰۶۵۹۹۳	۲۰۲۹	۹۱	۹	۱۰۰۱۳۸۵
۹۳۰۰۰۰۰۰	۱۴۲۸	۱۴۹	۵	۱۵۴۱۳۹۰
۹۳۳۶۹۰۰۰	۱۷۳۳	۱۲۲	۱۰	۱۳۲۱۳۹۱
۲۱۶۴۹۱۰۰۰	۱۹۱۶	۱۰۴	۰	۱۰۴۱۳۹۲
۲۰۰۰۸۸۰۰۰	۱۵۰۰	۸۳	۶	۸۹۱۳۹۳
۲۰۴۱۰۷۰۰۰	۱۲۹۵	۸۲	۳	۸۵۱۳۹۴
۱۷۰۵۰۳۰۰۰	۱۲۱۴	۶۴	۱۰	۷۴۱۳۹۵
۱۲۷۲۹۰۰۰	۱۰۳	۱۲	۰	۱۲استخراج شن و ماسه
۷۴۷۲۵۰۰۰	۵۵۸	۱۷	۴	۲۱استخراج سنگ های تزئینی
۸۹۵۵۰۰۰	۷۲	۶	۰	۶استخراج سنگ لاشه
۵۲۶۳۵۰۰۰	۳۵۵	۱۵	۵	۲۰استخراج سنگ آهک
۱۴۲۰۰۰۰	۱۴	۲	۰	۲استخراج سنگ گچ
۱۰۱۴۰۰۰	۱۱	۲	۰	۲استخراج قیر جامد طبیعی (بیتومین)
۱۱۸۳۰۰۰۰	۴۴	۱	۱	۲استخراج سیلیس
۴۶۰۵۰۰۰	۳۷	۵	۰	۵استخراج فلدسپات
۲۵۹۰۰۰۰	۲۰	۴	۰	۴استخراج تالک

مأخذ - مرکز آمار ایران. (ر.م).

۵-۱ تعداد معادن در حال بهره‌برداری استان

مبنا: جدول ۵-۱

۵-۲- تعداد معادن در حال بهره‌برداری بر حسب فعالیت و نوع استخراج

سال و فعالیت	جمع	استخراج روباز	استخراج زیر زمینی	استخراج روباز و زیر زمینی
.....۱۳۸۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰
.....۱۳۸۵	۱۰۰	۱۰۰	.	.
.....۱۳۹۰	۱۵۴	۱۵۴	.	.
.....۱۳۹۱	۱۳۲	۱۳۲	.	.
.....۱۳۹۲	۱۰۴	۱۰۴	.	.
.....۱۳۹۳	۸۹	۸۸	۱	.
.....۱۳۹۴	۸۵	۸۵	.	.
.....۱۳۹۵	۷۴	۷۳	۱	.
.....استخراج شن و ماسه	۱۲	۱۲	.	.
.....استخراج سنگ های تزئینی	۲۱	۲۱	.	.
.....استخراج سنگ لاشه	۶	۶	.	.
.....استخراج سنگ آهک	۲۰	۲۰	.	.
.....استخراج سنگ گچ	۲	۲	.	.
.....استخراج قیر جامد طبیعی (بیتومین)	۲	۱	۱	.
.....استخراج سیلیس	۲	۲	.	.
.....استخراج فلدسپات	۵	۵	.	.
.....استخراج تالک	۴	۴	.	.

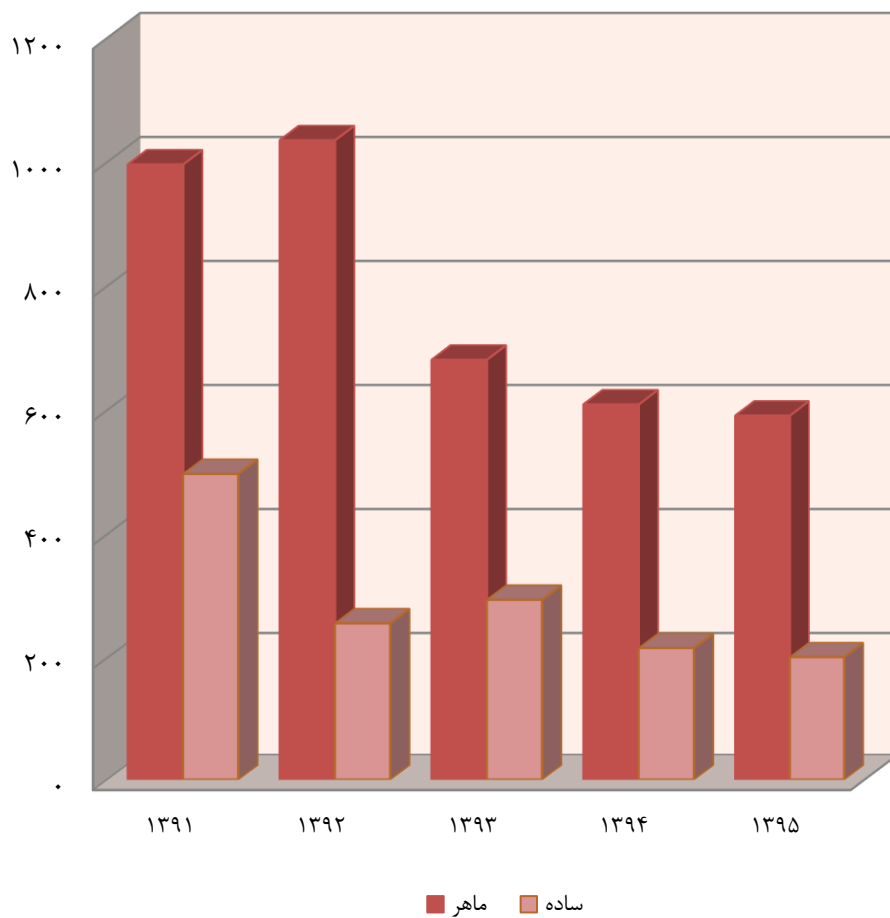
مأخذ - مرکز آمار ایران. (ر.م).

۵-۳- تعداد شاغلان معادن در حال بهره برداری برحسب فعالیت

سایر کارکنان (اداری، مالی و خدماتی)	کارکنان خط تولید		جمع	سال و فعالیت
	ساده	ماهر		
...۱۳۸۰
۱۰۲۹	۶۵۹	۳۴۱	۲۰۲۹۱۳۸۵
۲۱۵	۳۲۶	۸۸۷	۱۴۲۸۱۳۹۰
۲۵۶	۴۹۷	۹۹۶	۱۷۴۹۱۳۹۱
۶۲۵	۲۵۶	۱۰۳۵	۱۹۱۶۱۳۹۲
۵۲۵	۲۹۴	۶۸۱	۱۵۰۰۱۳۹۳
۴۷۰	۲۱۶	۶۰۹	۱۲۹۵۱۳۹۴
۴۲۲	۲۰۱	۵۹۱	۱۲۱۴۱۳۹۵
۵۹	۱۷	۲۷	۱۰۳استخراج شن و ماسه
۱۷۱	۸۹	۲۹۸	۵۵۸استخراج سنگ های تزئینی
۳۳	۶	۳۳	۷۲استخراج سنگ لاشه
۱۲۱	۷۵	۱۵۹	۳۵۵استخراج سنگ آهک
۴	۳	۷	۱۴استخراج سنگ گچ
۵	۲	۴	۱۱استخراج قیر جامد طبیعی (بیتومین)
۴	۱	۳۹	۴۴استخراج سیلیس
۱۶	۷	۱۴	۳۷استخراج فلدسپات
۹	۱	۱۰	۲۰استخراج تالک

مأخذ - مرکز آمار ایران. (ر.م).

۲-۵- کارکنان خط تولید معادن در حال بهره‌برداری

مبنا: جدول ۳-۵

۵-۴- مقدار و ارزش تولید مواد معدنی معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت

ارزش (میلیون ریال)		مقدار (هزار تن)		فعالیت
۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۴	
۷۷۵۱۹۵	۹۷۳۹۵۱	۳۹۹۱	۴۷۱۱	جمع.....
۵۱۳۳۷	۸۰۲۶۷	۴۳۲	۸۴۳	استخراج شن و ماسه.....
۲۲۵۳۳۳	۴۳۰۹۰۱	۵۳۹	۷۶۵	استخراج سنگ های تزئینی.....
۳۶۳۹۴	۳۵۵۴۷	۱۸۶	۱۸۹	استخراج سنگ لاشه.....
۳۰۸۰۱۱	۳۰۸۰۴۰	۲۲۷۴	۲۴۱۵	استخراج سنگ آهک.....
۲۱۵۳۰	۱۵۰۰۰	۱۷۰	۱۵۰	استخراج سنگ گچ.....
۵۶۸۰	۰	۱	۰	استخراج قیر جامد طبیعی (بیتومین).....
۱۰۰۴۰۰	۷۶۹۲۷	۳۰۰	۲۶۸	استخراج سیلیس.....
۱۳۲۰۰	۹۸۰۰	۵۷	۱۶	استخراج فلدسپات.....
۱۴۰۱۰	۱۷۴۷۰	۳۳	۶۶	استخراج تالک.....

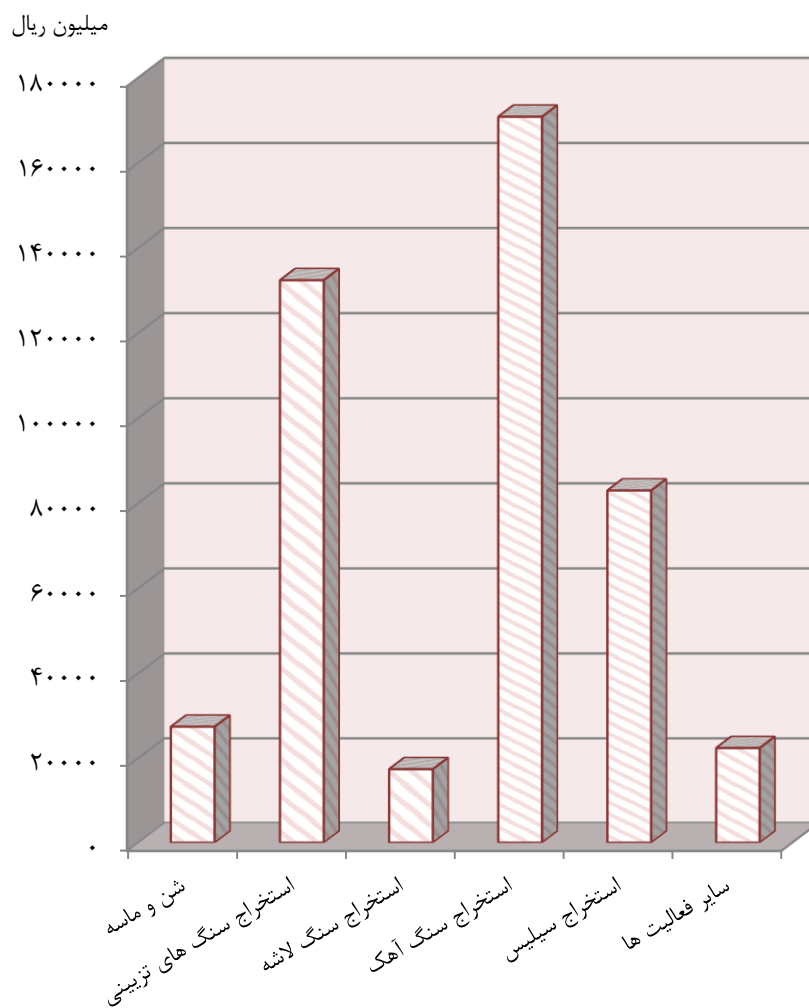
مأخذ - مرکز آمار ایران. (ر.م).

۵-۵- ارزش افزوده و ارزش پرداخت ها و دریافت های معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت: ۱۳۹۵ (میلیون ریال)

فعالیت	ارزش افزوده	پرداخت ها (داده ها)	دریافت ها (ستانده ها)
جمع.....	۴۵۳۳۱۶	۳۴۵۵۵۴	۷۹۱۱۱۷۰
استخراج شن و ماسه.....	۲۷۴۰۲	۲۵۴۷۰	۵۲۸۷۲
استخراج سنگ های تزئینی.....	۱۳۲۳۹۸	۱۰۴۰۲۵	۲۳۶۴۲۳
استخراج سنگ لاشه.....	۱۷۳۶۵	۱۹۸۳۱	۳۷۱۹۶
استخراج سنگ آهک.....	۱۷۰۸۱۸	۱۴۴۶۵۸	۳۱۵۴۷۶
استخراج سنگ گچ.....	۷۵۹۵	۱۴۴۳۱	۲۲۰۲۵
استخراج قیر جامد طبیعی (بیتومین).....	۳۸۵۴	۲۰۴۰	۵۸۹۴
استخراج سیلیس.....	۸۲۹۷۰	۱۸۵۱۰	۱۰۱۴۸۰
استخراج فلدسپات.....	۵۷۶۴	۷۶۵۶	۱۳۴۲۰
استخراج تالک.....	۵۱۵۱	۸۹۳۴	۱۴۰۸۵

مأخذ - مرکز آمار ایران. (ر.م).

۳-۵- ارزش افزوده ایجاد شده در معادن در حال بهره‌برداری
استان بر حسب فعالیت: ۱۳۹۵

مبنا: جدول ۵-۵

۵-۶- سرمایه‌گذاری معادن در حال بهره‌برداری برحسب فعالیت و نوع اموال سرمایه‌ای: ۱۳۹۵
(میلیون ریال)

فعالیت	جمع	ماشین آلات، ابزار و وسایل کار بادوام و تجهیزات اداری	وسایل نقلیه
جمع.....	۶۰۷۱۴	۵۹۳۱۷	۳۴۷
استخراج شن و ماسه.....	۵۸۷۷	۴۸۹۷	۰
استخراج سنگ های تزئینی.....	۱۸۳۹۲	۱۸۲۳۰	۱۶۲
استخراج سنگ لاشه.....	۲۶۲۰	۲۶۰۵	۱۵
استخراج سنگ آهک.....	۲۵۲۴۰	۲۵۰۷۰	۱۷۰
استخراج سنگ گچ.....	۱۲۱۰	۱۲۱۰	۰
استخراج قیر جامد طبیعی (بیتومین).....	۲۰۵۰	۲۰۵۰	۰
استخراج سیلیس.....	۴۵۲۰	۴۵۲۰	۰
استخراج فلدسپات.....	۴۰۰	۴۰۰	۰
استخراج تالک.....	۴۰۵	۴۰۵	۰

فعالیت	ساختمان	راه اختصاصی	توسعه و اکتشاف	سایر
جمع.....	*	*	*	۹۱۰
استخراج شن و ماسه.....	.	.	.	۹۸۰
استخراج سنگ های تزئینی.....	.	.	.	۰
استخراج سنگ لاشه.....	.	.	.	۰
استخراج سنگ آهک.....	.	.	.	۰
استخراج سنگ گچ.....	.	.	.	۰
استخراج قیر جامد طبیعی (بیتومین).....	.	.	.	۰
استخراج سیلیس.....	.	.	.	۰
استخراج فلدسپات.....	.	.	.	۰
استخراج تالک.....	.	.	.	۰

مأخذ - مرکز آمار ایران. (ر.م).

۵-۷- مشخصات عمومی شرکت‌های تعاونی معدنی در پایان سال (هزار ریال)

سرمایه	شاغلان	عضو	تعداد	سال و شهرستان
۴۹۵۶۳۱	۲۰۲	۲۰۷	۲۹۱۳۸۰
۲۵۵۶۳۹۸	۱۳۴۷	۱۹۳۳	۱۴۲۱۳۸۵
۳۲۰۴۳۰۸	۱۳۷۶	۱۴۰۰	۱۴۳۱۳۹۰
۳۲۴۸۴۰۸	۱۲۴۷	۱۸۰۱	۱۵۱۱۳۹۲
۷۸۵۷۶۰۸	۱۲۵۳	۱۷۵۱	۱۴۹۱۳۹۳
۷۶۱۲۴۴۲	۱۱۴۴	۱۲۲۸	۱۳۶۱۳۹۴
۷۶۸۵۸۶۱	۱۲۹۹	۱۸۰۹	۱۵۳۱۳۹۵
۱۳۸۱۱۷۳۷	۹۱۸	۱۰۱۷	۱۰۴ ^(۱) ۱۳۹۶
۲۲۲۰۰	۳۶	۳۷	۱ازنا
۱۷۸۲۹۳۸	۶۲۱	۷۷۳	۷۴الیگودرز
.بروجرد
۴۶۲۲۲۵۰	۱۵	۱۴	۲پلدختر
۲۱۰۰۰	۳۰	۱۴	۲خرم آباد
.دلفان
.دورود
۱۰۸۸۴۹	۱۸۶	۱۵۱	۲۱دوره
.رومشکان
۱۸۱۰۵۰۰	۹	۱۴	۲سلسله
۲۱۰۰۰	۲۱	۱۴	۲کوه‌دشت

(۱) اختلاف در آمار ارائه شده سال ۱۳۹۶ نسبت به سال‌های قبیل، مربوط به کنترل و نظارت نهایی اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان بوده است.
 مأخذ - اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان لرستان.

